

LITTERATUR

EN FOLKSKRIFT OM FOLKFÖRSVARET

Av generallöjtnanten LUDVIG HAMMARSKIÖLD, Stockholm

Nyligen har av trycket utkommit en bok med titeln »*Medborgarboken om folkförsvaret*». Den har officiell prägel därigenom att försvarsministern skrivit företalet. Han säger med rätta att en inblick i vad kriget kan komma att kräva av oss måste vara av stor nytta i en tid av oro och spänning i väntan på ett nytt krigsutbrott. Vad som vid nedskrivandet av detta i februari 1939 var väntat har nu tyvärr förverkligats. Krigets spöke har kommit närmare våra trakter. Ämnet har under sådana förhållanden i hög grad aktualiserats.

Det talas ofta om behovet av krigsmaktens demokratisering. Med ännu större skäl erfordras emellertid en popularisering av kunskapen om krigets teknik. Detta är bokens syfte, och resultatet har blivit gott. Annat var, med hänsyn till den framstående expertis, som stått till förfogande vid författandet, icke heller att vänta.

Redan ämnets omfattning, såsom den framgår av innehållsförteckningen, giver skäl för påståendet, att det moderna kriget berör ej endast soldaten, utan i lika hög grad den civile medborgaren. Man har nämligen numera att räkna med det »totala» kriget, varav ej ens kvinnor och barn äro oberörda. Den forna begreppsklyvningen mellan den jämförelsevis fredade hemorten och krigsskådeplatsen existerar icke längre. Det är krigföringens uppflyttande i luften, som har framkallat denna djupgående förändring. Kunskapen om krigets teknik har förut varit förbehållen åt ett fåtal yrkesmän. Nu måste den bli var mans egendom. Det är detta som giver boken dess förnämsta berättigande.

Krigsapparaten i vårt land omspanner icke endast de tre huvudförsvarsgrenarna, armé, marin och flyg, utan hit höra också det frivilliga försvarsarbetet, luftförsvaret och krigshushållningen m. m. Åt vart och ett av dessa ämnen ägnas en koncentrerad, men dock i allmänhet uttömmande redogörelse.

Icke minst utrymme gives åt psykologiska synpunkter, som höra samman med kriget. Såsom en röd tråd genom redogörelsen för de olika försvarsgrenarna och truppslagen går det lika berättigade som förpliktande påståendet, att krigsapparatusens effektivitet, hur tekniskt fulländad den än är, ytterst beror på den enskilde mannens egenskaper. Det är icke vapnet ensamt, utan mannen som hanterar det, vilken i krig faller utslaget.

Framställningen av de olika försvarsgrenarnas och truppslagens organisation och tillvägagångssätt hänför sig i främsta rummet till svenska förhållanden. Den är dock allmänt hållen och grundad på

kända fakta, varför man icke behöver befara ett blottande inför en eventuell fiende av hemligheter, varav han skulle kunna draga nytta. Ehuru det naturligtvis vore önskvärt att vårt försvar vore vida kraftigare än det är, varvid särskilt den korta utbildningstiden kommer i betraktande, måste dock — så vitt man av redogörelsen kan döma — med glädje konstateras, att den senaste tidens ansträngningar att effektivisera krigsmakten burit god frukt. Sålunda synas vad armén och flyget beträffar de materieltyper, som äro i bruk utomlands och som leda sitt ursprung från världskrigets erfarenheter, också i allmänhet vara företrädda i vår egen krigsmakt, om också i otillräckliga kvantiteter. Förnyelsen av flottan har däremot av kända skäl ej kunnat ske i det tempo, som önskligt hade varit, men byggandet av krigsfartyg kräver åratal, ej månader.

Vad armén beträffar kan boken rubriceras såsom en förbättrad och utvidgad »soldatundervisning». Den innehåller nämligen det viktigaste av vad en soldat skall känna till, men täcker därjämte den civile medborgarens behov av orientering och kunskap, isynnerhet som den icke inskränker sig endast till ett visst truppslag, utan omspänner hela försvarsväsendet. Ämnet behandlas på ett populärt och njutbart sätt. Redogörelse lämnas för de olika truppslagens särdrag, varvid huvudvikten lägges på infanteriet. Slutligen beskrives verksamheten i fält i form av ett tillämpningsexempel omfattande en landstigning och dess avvärjande, först med insättandet av landstorm, sedan av linjetrupper, uppgående ända till en arméfördelnings storlek. Framställningen belyses med kartor och illustrationer, vilka på ett primitivt men åskådligt sätt klargöra, hur det bör gå till. Även i övriga delar av boken förekomma talrika, och i pedagogiskt avseende upplysande teckningar, som erbjuda stort intresse.

Det kapitel som handlar om flottan är uppställt något olika mot det som behandlar armén. Framställningen är nämligen mera generell lagd och sysslar icke särskilt med detaljer rörande svenska förhållanden. Däremot gives en intressant beskrivning på sjökrigets materiel och stridsmetoder, vartill en tabell över svenska flottans fartyg anslutes.

Kustartilleriet har genom 1936 års försvarsordning fått ökad betydelse för rikets försvar, varför det också betydligt utökats. Då detta vapenslag för den stora allmänheten hittills varit jämförelsevis okänt, är det särskilt välkommet att nu få tillgång till en redogörelse för dess materiel och användning.

Flyget är i våra dagar det vapenslag, som hos den stora allmänheten kan påräkna det största intresset. Det är ju ett nytt vapen, som i krigföringen måhända infört en liknande revolution som krutets uppfinning på sin tid. I framställningen har, såsom naturligt är, sekretessen väl bevarats angående detaljerna i vårt eget flygvapen, men likväl gives här en generell redogörelse för vapnets materieltyper och användning, vilken är nog så belysande. En tabell över representativa flygplan i skilda länder giver ett intressant uttryck för flygväsendets nuvarande ståndpunkt.

Litteratur

Försvaret mot flyget, luftvärnet, avhandlas i ett särskilt kapitel. På grund av detta ämnes aktualitet just för den stora allmänheten hade det varit önskvärt om i detta sammanhang en mera ingående redogörelse lämnats för hur det går till att skjuta ned flygplan med luftvärnskanoner, vilket säkerligen skulle ha intresserat många.

I fråga om alla vapenslagen ingår i texten en redogörelse för utbildning och anställning, vilken bör utgöra en god ledning för unga mäns yrkesval. Boken kan härigenom göra nytta för rekryteringen av den fast anställda personalen. Ävenledes finner den värnpliktige upplysningar av praktiskt värde i den del av boken, som har rubriken »Medborgaren som soldat». Så t. ex. redogöres för vad som är att iakttaga vid mobilisering. Önskligt hade varit, om härvid även något nämnts om den aktuella inkallelseformen »förstärkt försvarsberedskap».

Ett av de bäst skrivna kapitlen i boken är »Soldaten i fält». Det är ett stycke krigspsykologi, som framhåller det etiska inslaget i krigarens svåra uppgift, samtidigt som goda råd givas för att bemästra de fruktansvärda situationer, som möta honom i fält.

Särskilt beaktansvärt är att boken genom att omfatta samtliga försvarsgrenar utan inbördes värdesättning giver uttryck för den enhetlighet och sammanhållning, som bör vara rådande inom försvaret och som bör utesluta all rivalitet. Strävanden i dylik riktning underlättas just genom den kännedom om sidoordnade försvarsgrenars förhållanden, som i boken erhålles. Den har härigenom fått en särskild mission att fylla.

Med hänsyn till den rådande krigsfaran är det naturligt att det bristande intresse, om ej ringaktning, som hos den stora allmänheten förut ägnats försvarsspörsmålen, numera förbytt i motsatsen. För tillmötesgående av de krav på ökad upplysning som härav är en följd, kan »Medborgarboken om folkförsvaret» varmt rekommenderas. Det billiga priset, kr. 1: 50, gör den överkomlig för alla. Man får hoppas, att den bidrager till väckande av en stark försvarsvilja i landet. Den utgör i alla händelser ett märkligt tidens tecken på den uppslutning av alla partier och folkklasser till enig samverkan på försvarets område, som utgör en av de få ljuspunkterna på framtidens omtöcknade horisont.